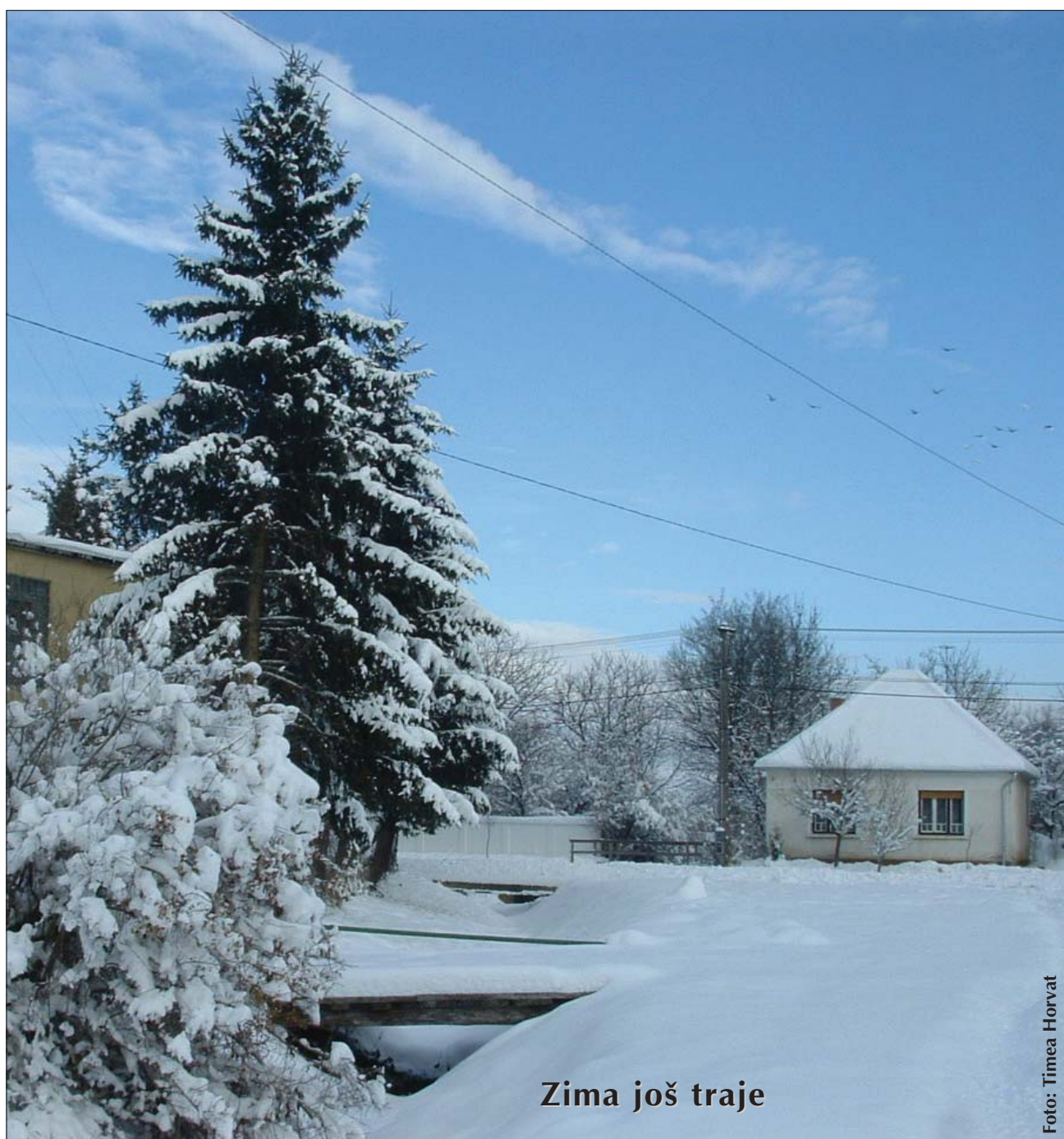


HRVATSKI glasnik

Godina XVI, broj 10

9. ožujka 2006.

cijena 80 Ft



Zima još traje

Foto: Tímea Horvat

Komentar Čime ćemo mi ...

Nakon društvenih promjena, svake četvrte godine možemo biti sudionici demokratskih izbora. Nekoliko mjeseci prije samog događaja započinje kampanja stranaka, kojom žele pridobiti što širu javnost, što veći krug birača.

Mi, obični ljudi koji se toliko i ne bavimo politikom, u ovim mjesecima i neprimjetno postanemo njezinim sudionicima, rekla bih i žrtvama kampanje. Zašto kažem žrtvama? Preko glasila stranke nas „obasiplju“ sadržajima svojih programa; i ne samo time. Neke nas i osobno maltretiraju preko telefona, šalju nam pisma, zapravo nas ne puštaju na miru. Od goleme količine informacija sve nam je već nejasno i stvara nam se zbrka u glavi, pa možda čak i odustanemo od takvih televizijskih programa.

Čitajući programe stranaka, osjećam se kao da sam na licitiranju, jer svatko želi bolje i više obećati, bez razlike je li to vladajuća koalicija ili oporba. Hoće li licitiranju jednom biti kraja, jer koliko vidim ta „roba“ beskrajno je skupa, njom se dobiva vlast. Ali iz čega se licitira? Lako je iz zajedničkoga proračuna, iz džepova poreznika, dakle naših. Barem da bi mjera obećanja imala neku bit, stvarni temelj. Stranke odista misle da su građani toliko neinformirani, da ne kažem glupi, da sve to povjeruju? Razmišljala sam već o tome da ću glasovati na onu stranku koja manje obećava, barem ću se manje razočarati nakon izbora.

Najednom su svim strankama postale važne razne skupine građana, ponajprije se misli na umirovljenike (njih je mnogo), pa se čuju obećanja za liječnike, škole, majke i da ne brojim dalje, ali nigdje ne nađem nas, pripadnike manjine. Možda bi se neka stranka mogla sjetiti da nam obeća parlamentarno zastupništvo, samo da i nama bude nešto obećano, toliko bi to bilo lijepo, čak i onda ako se ne ostvari, jer ipak se netko sjetio da u Mađarskoj žive i manjine.

Naravno, mi nismo masa s kojom se dobiva velik broj glasova, nas je manje od ostalih, što nam odaje i naš naziv „manjina“.

Posebno me je boljelo kada je predstavnik neke stranke rekao da je Mađarska ona država u kojoj se Mađar mora najbolje osjećati. A ja i ostali pripadnici manjine, koji su također lojalni građani te države, ne trebaju? Zašto? Prihvaćamo i mi isto takve obveze za dobit države kao bilo koji građanin države.

Možda bi nam svima život bio bolji ako bi dio novca što je uloženo u kampanju dali u one svrhe o kojima se samo usmeno govori, ili onim skupinama kojima obećavaju.

Predstojeći stranački izbori uvijek me opominju i na manjinske izbore, pa se sjetim što će naši kandidati moći obećavati svojim biračima, te čime će licitirati da biračima bude vrijedno registrirati se, a zatim otići na izbore.

Dakako, znam da su mjesni i manjinski izbori drugog karaktera, ali ipak je golema razlika u mogućnostima kandidata i kampanje.

Kandidati manjinskih izbora mogu se oslanjati samo na dosadašnji rad i dostignuća manjinskih samouprava, i time dokazati da vrijedi otići registrirati se, birati manjinske zastupnike i osnovati manjinske samouprave.

Ali mogu li samouprave pomoći u tome da npr. manjinski tisak ne bude u tako lošem stanju da iz godine u godinu samo preživljava, ili da manjinske škole s malim brojem djece ne zatvore nego da ostaju radi gajenja jezika, da se omogući stipendija za pripadnike manjine, pomoću koje bi se mogao odgajati novi naraštaj inteligencije?

Novo se moram vratiti nazivu „manjina“, jer smo odista vrlo manji u tome cijelom sustavu. Ostaje nam još samo nada da pripadnici nacionalnih manjina, u našem slučaju Hrvati u Mađarskoj, osjećaju se toliko samosvjesnima da žele imati svoje manjinske samouprave i time potvrditi svoje postojanje i želju za vlašću, ne bojeći se odgovornosti.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan“



Danijel Blažetin

U tjednu koji je iza nas sjetili smo se i zastali, bar mi žene, i to dana 8. ožujka, kada je Međunarodni dan žena što ga obilježavamo u spomen na radne žene koje su potkraj 19. stoljeća u jednom američkom gradu tražile svoje ravnopravno mjesto u svijetu i društvu muškaraca, zahtijevale iste uvjete rada, ista primanja, isto postupanje ... Borili su se za osnovna prava žena i ljudske jedinice, za emancipaciju i ravnopravnost u društvu, obitelji ...

U društvu u kojem živimo pa i u manjinskoj zajednici žene su još uvijek u velikoj manjini. One nisu, ili vrlo rijetko, na čelu ni političkih ni civilnih formacija, izuzetaka uvijek ima, ali to je svega njih nekoliko s obzirom na broj koji žene čine u ukupnoj populaciji, pa tako i manjinskoj. Manjina je sklonija zatvorenosti i konzervativizmu, a to se očituje i u ulozi i položaju žena unutar

manjinske zajednice. Žene su uglavnom još uvijek majke i čuvarice ognjišta, a njihov se istup često doživljava kao nešto neprirodno pa se i ne nalaze u važnim pregovorima i dogovorima, često su postrani, a igrom slučaja nađu se katkad i na vrhu piramide, ali su i onda prisiljene na borbu sa svojom okolinom i samom sobom, a slušajući pri tome i glas i razum majčinskog srca, često popuštaju; rado se i često ta njihova „slabost“ koristi ili kao prijekor ili kao savjet.

Moj sin mi je nedavno poklonio prelijep crtež, s riječima „Za tebe, mama, stavi ga u Glasnik“. I ja s njegovim crtežom svojim neposrednim suradnicama Katiki, Timei, Beti, Anamariji, Kristini, Aniki, Gabiki, s kojima svakodnevno radim i stvaram tjednik Hrvata u Mađarskoj, ženama, ali i svojim muškim kolegama iz uredništva i izdavačke kuće, i svim ženama, našim čitateljicama diljem svijeta, svojim vanjskim suradnicama Anici, Jelki, Renati, Klari ... pa i svim muškarcima našim čitateljima, a i svojim muškim kolegama, koji na žalost nemaju ni ovaj jedan dan u godini, čestitam „blagdan“ žena. U nadi kako će im njihovi najbliži ubrati visibabu, iako je ona zaštićen cvijet, i pozdraviti tako kao buđenje proljeća, ali i ulogu i značenje žena u danas još uvijek snažnom i jakom svijetu muškaraca.

Branka Pavić Blažetin



Šezdeset godina hrvatskoga školstva u Mađarskoj

Aktualno

Šezdeset godina hrvatskoga školstva u Mađarskoj

Nakon Drugoga svjetskog rata otpočela je obnova razrušene zemlje i polaganje temelja novome životu. Glavni širitelji novoga duha i ostvaritelji zahtjeva naroda bili su razne društvene i političke organizacije koje su primile na sebe zastupanje interesa pojedinih slojeva i skupina pučanstva. U širokom nizu tih zastupničkih tijela osnovan je i Antifašistički front Slavena (AFS), kao zajednički pokret Hrvata, Srba i Slovaka u Mađarskoj.

Označavajući svoje ciljeve, AFS je u sklopu udovoljavanja potreba nacionalnih manjina među prvima postavio školstvo kao ključno pitanje manjinskoga života.

Prvi korak u rješavanju toga pitanja uskoro je i učinjen kada je Privremena vlada 30. listopada 1945. godine izdala uredbu o školstvu nacionalnih manjina. U njoj je među drugim izrečeno da je za pokretanje nastave jezika nacionalnih manjina potrebno najmanje deset učenika, a pitanje oblika nastave – hoće li se svi predmeti predavati na materinskom jeziku ili će se on predavati samo kao predmet – treba odrediti tajnim glasovanjem roditelja.

Nakon njezina objavljivanja, tjednik AFS-a Sloboda tu je uredbu oštro napao i – zbog postavljanja nekih uvjeta i prepreka u svezi s osnivanjem manjinskih škola – nazvao je reakcionarnom i antidemokratskom. Nezadovoljstvo i prosvjed u svezi s uredbom izražen je i na prvoj Zemaljskoj konferenciji Južnih Slavena (Hrvata i Srba), održanoj u Mohaču 3. prosinca 1945. godine. U odluci toga skupa među prvima se ističe školsko pitanje i zahtijeva se da Vlada izmijeni uredbu o školstvu nacionalnih manjina, kako bi se u onim mjestima gdje više od polovice ukupnog pučanstva čine „Južni Slaveni” otvorile škole s nastavnim jezikom tih manjina. Gdje je taj razmjor niži, manjinski jezik neka se predaje kao predmet, ako pak roditelji zahtijevaju, i tu treba otvoriti školu s nastavnim jezikom nacionalnih manjina. Da bi se to pitanje što prije riješilo, mohačka je konferencija tražila da se organizira i pokrene učiteljski tečaj koji bi u kratkom roku osposobio potrebnu učiteljsku radnu snagu. Osim toga izglasovan je još i zahtjev da se otvori učiteljska škola i gimnazija s hrvatsko-srpskim nastavnim jezikom u Baji i u Mohaču.

Odlučno istupanje sudionika mohačke konferencije nedvojbeno je imalo udjela u tome što je Vlada već 15. siječnja 1946. godine stavila izvan snage spomenutu uredbu i umjesto nje donijela novu pod brojem 330/1946. ME.

U toj je uredbi izrečeno i to da se srednje škole za nacionalne manjine mogu otvoriti na temelju podataka o popisu pučanstva, u suglasnosti s roditeljima i manjinskim kulturnim udruženjima koja djeluju prema dopuštenju ministarstva unutarnjih poslova. Budući da je prema statistici najviše „Južnih Slavena” bilo u Baranji i Bačkoj, na temelju spomenute uredbe donesena je odluka

da se srednja škola s „jugoslavenskim nastavnim jezikom” osnuje u Pečuhu, i to još 1945./46. školske godine iako ona već uveliko teče.

Osnutak i prve godine rada naše srednje škole

Organiziranjem škole bio je povjeren pečuški prosvjetni okrug koji je već 18. veljače razaslao „Oglas” na našem i na mađarskom jeziku o upisivanju učenika za 1945./46. školsku godinu.

Oglas

Mađarski ministar vjere i prosvjete osnovao je i otvara u Pécs (III. Kardos Kálmán u. 5. I. em.) na jugoslavenskom nastavnim jezikom državnu učiteljsku školu. U 1945-46. školskoj godini otvara zavod prvi tečaj.

Upisi održavati će se ove godine februara mjeseca 25, 26, 27. i 28-og dana u Pécs (III. Kardos Kálmán u. 5. I. em.) u zvanju pečuško-ga prosvjetnog okruga, soba broj 13 između 9-12 i 16-17 sati dnevno.

Od djevojačkog liceja i učiteljske škole kano-ničkog reda „Miasszonyunk” dobili su 1 vješalicu i 1 košaru za smeće. Pečuška državna gimnazija posudila im je 10 stolova, 1 ormar, 2 zidne vješalice. Od pečuške gimnazije cistercijskog reda dobili su 1 pisaći stol, 1 dugački stol, 8 naslonjača i jednu ploču sa stalkom. Tako je 1. ožujka 1946. godine na drugom katu mađarskog liceja i učiteljske škole, u „podstanarstvu” od jedne učionice i jedne kancelarije, koja je ujedno služila i kao zbornica, otvorena državna učiteljska škola „s jugoslavenskim nastavnim jezikom”.

O svečanom otvorenju škole pečuški list Kis Újság piše: „Prvog ožujka je otvorena i počela je s radom pečuška državna učiteljska škola s južnoslavenskim nastavnim jezikom. Zasada se u nju javilo malo učenika, ali postoji nada za dalje upisivanje i da će se taj broj povećati ...”

Rad u školi otpočeo je 2. ožujka 1946. godine s 4 učenika i 6 nastavnika.

Marin Mandić,
„Naša gimnazija”
Pripremila: bpb



Stipan Vujić

Hrvati iz Mađarske predstavili se u Bruxellesu

Hrvati iz Mađarske su se 7. i 8. ožujka predstavili u Bruxellesu rekao je za naš tjednik predsjednik HDS-a Mijo Karagić dodavši:

Lani, na poticaj Hrvatske državne samouprave, razgovorali smo s Pálom Smidthom, zastupnikom Parlamenta EU, o želji Hrvata u Mađarskoj u svezi s predstavljanjem u Parlamentu Europske unije. U prvom redu radi toga da mi govorimo o sebi, o našem životu, svagdanjim brigama i radostima, a istodobno da se govori i o našim odnosima s matičnom državom Republikom Hrvatskom, koja je također na pragu ulaza u europsku zajednicu. Kada je o tome bilo riječi, onda još između EU i Hrvatske nisu otpočeli pregovori o ulasku. Sada već znamo da su oni na dobrome putu, ali unatoč tome mislim da ovaj korak, naime, da se predstavimo i na međunarodnoj sceni, odnosno da govorimo o sebi u Bruxellesu, da je to važno napose za nas i za Republiku Hrvatsku.

Trebam naglasiti činjenicu da se u prvobitni nacrt predviđenoga programa uključilo i Mađarsko-hrvatsko društvo koje djeluje u Budimpešti, a čiji je predsjednik György Csóti, bivši mađarski veleposlanik u Republici Hrvatskoj, tako da je s njihove strane član delegacije bio jedan predstavnik Mađara iz Hrvatske, te članovi Društva: Janja Horvat, Zoltan Farago, Marin Skenderović i Dinko Šokčević. S naše strane pak ja kao predsjednik HDS-a, zamjenik predsjednika HDS-a Stipan Karagić te predsjednik pečuške Hrvatske samouprave Ivica Đurok. Na koncu želim dodati da je troškove putovanja našeg izaslanstva i njegova boravka u Bruxellesu snosio odgovorni protokolarni organ Europske unije – rekao je za naš tjednik predsjednik HDS-a Mijo Karagić.

M. Dekić

SEMELJ – Potkraj veljače u Šarošu je održano natjecanje semeljskih i šaroških vinogradara te njihovih prijatelja iz Pečuha i Republike Hrvatske, iz prijateljskih naselja Erduta i Aljmaša. Ocijenila su se ovogodišnja vina, i podijeljena su priznanja najuspješnijim vinogradarima, potom su se ona kušala uz večeru koju je okrunila potkoljenica iz krušne peći.

BUDIMPEŠTA – U sklopu Sajma za stambenu izgradnju, 3. ožujka u Budimpešti je priređen Hrvatsko-mađarski stručni forum za nekretnine. Stručnjaci iz dvije države raspravljali su između ostalog o usklađivanju prava i etičkih normi struke, odnosno potpisali su sporazum o spomenutim pitanjima.

PEČUH – Sajam Turizam 2006 održan je u Pečuhu od 3. do 5. ožujka. Uz velik broj domaćih izlagača sajmu tradicionalno sudjeluju već godinama turistički djelatnici dalmatinskih županija i komora. Ovaj međunarodni sajam okuplja izlagače iz više srednjoeuropskih zemalja, Hrvatske, Poljske, Slovenije, Slovačke i Rumunjske. Hrvatska svoje nastupe ostvaruje zahvaljujući višegodišnjoj suradnji županijskih komora i turističkih zajednica te suradnji privatnih touroperatora. Tako je i ove godine županijska komora grada Splita u suradnji s Turističkom zajednicom Splitsko-dalmatinske županije predstavila turističku ponudu srednje Dalmacije na pečuškom turističkom sajmu. Na sajmu su se na štandu veličine 15 m² našli predstavnici brodarka, putničkih agencija, hotelskih poduzeća, privatnoga smještaja i turistički djelatnici Gradca, Podgore, Brele, Tučepa, Kaštela, Splita.

BUDIMPEŠTA – Od 1. do 5. ožujka na velesajmu Hungexpo održan je sajam nautike „Budapest Boat Show“, kao dio sajma „Slobodno vrijeme 2006“. Hrvatska turistička zajednica predstavila je ove godine nautičku ponudu na svome štandu te predstavila lovački turizam u Hrvatskoj.

SUMARTON – Predsjedništvo Društva Horvata kre Mure zasjedalo je 28. veljače. Ladislav Gujaš je izjavio kako zbog promjene radnoga mjesta dalje ne može obnašati dužnost predsjednika. Na sjednici se govorilo o pripremama Skupštine, koja se planira za 7. travnja 2006. g. u Sumartonu.

Intervju

Dramski pisac svjetskoga glasa Miro Gavran

Razgovor vodila: Branka Pavić Blažetin

U pečuškom Hrvatskom kazalištu nedavno su počele probe za novu premijernu predstavu, radi se o dramskom komadu Veseli četverokut poznatoga hrvatskog dramatičara, svjetskoga glasa, danas neosporno jednog od najprevođenijih hrvatskih književnika Mire Gavrana, kojem je u Slovačkoj posvećen čitav kazališni festival: Gavran-fest.

Miro Gavran rođen je 1961. godine, danas je najizvođeniji hrvatski dramatičar u proteklih 15 godina. Njegovi kazališni komadi doživljavaju i preko sto izvedaba i premijera, i to ne samo u Hrvatskoj već i Mađarskoj, Poljskoj, SAD-u, Bugarskoj, Slovačkoj, Sloveniji, Bosni i Hercegovini. Gavran je prvi i jedini hrvatski pisac čija je drama „Kraljevi i konjušari“ izvedena u glasovitom američkom Eugene O'Neill Theatar Centru. Miro Gavran nije samo dramski pisac, već i romanopisac, filmski scenarist, te autor knjiga za mlade. Za svoj književni rad dobio je niz nagrada, i književnih i kazališnih, a među njima je i međunarodna književna nagrada Central European Timea koja mu je prije nekoliko godina dodijeljena u Budimpešti, kao najboljemu srednjoeuropskom piscu. Godine 1995. pokrenuo je Epilog Teatar sa suprugom Mladenom Gavran. Teatar je djelovao šest godina, a potom je bračni par Gavran 2002. godine utemeljio Teatar Gavran, kazalište gdje se igraju suvremene, dinamične predstave u kojima se na prvome mjestu iskazuju glumačko umijeće kao osnova teatarske umjetnosti.

Gospodine Gavrane, i lani, kao i uvijek, boravili ste na frankfurtskom sajmu knjiga.

– Točno. Ja već redovito boravim na tom uglednom i velikom, najvećem sajmu knjiga u svijetu, a godina 2005. bila je za mene posebno svečana jer sam ondje predstavio svoju novu knjigu *Judita*, koja je predstavljena i prevedena na deset jezika. Izdavači i agenti osam zemalja bili su nazočni na promociji i veliko je zanimanje da se taj moj roman, čije je prvo izdanje objavljeno prije četiri godine u Hrvatskoj, prevede na još nekoliko jezika. Do sada je u Hrvatskoj taj roman doživio pet izdanja. Posrijedi je poznata biblijska tema na temelju koje sam napravio roman i stvorio svoju fikciju. Radnja se događa prije 2600 godina, Asirci napadaju Betuliju, i gradski poglavari šalju Juditu da ih spasi. Kod mene ona se zaljubi u agresora. Roman je doživio velik uspjeh.



Pokraj vašeg imena često, ako ne i uvijek, stoje epiteti najizvođeniji, najčitaniji, najprevođeniji ... Što je tajna vašeg uspjeha?

– Nikada nisam pokušavao slijediti neke trendove, slijediti ono što je u modi. Danas se rijetko koriste biblijskim temama koje ja u posljednje vrijeme uzimam kao osnovu, svi rade neku underground prozu, čakaju po prljavštini čovjeka. Ja sam u svojim tekstovima uvijek tražio i tražim ono što je najbolje u čovjeku, bilo da sam pisao drame komedije, romane ozbiljne, romane s humorom. Smatram da se umjetnost pojavila prije tri tisuće godina da bi čovjeka učinila boljim, a ne da bi ga šokirala, učinila gorim, i obično publika, „normalna publika“ u svakom umjetničkom djelu traži ljudske dimenzije, želim i trudim se njegovati čvrstu fabulu i prenijeti osjećaje. Imao sam sreće da su mnoge moje predstave izvođene stotinu puta, a to se ne može dogoditi nasilu, izgleda da to ljudi vole i da ih uspijevam pogoditi u srce, a prevoditelji vole prevoditi moje tekstove. Ja se, naravno, pišući ne opterećujem time, ali želim svoje osjećaje i svoju misao prenijeti drugome sa što manje potrošnje energije. Ne volim romane koji su dugi, koji se gube u otklonima, fusnotama, volim čvrstu fabulu, jasne likove, emocije. Ono umjetničko djelo koje nas nije rasplakalo ili nasmijalo, nije umjetničko djelo. Ne treba nam posrednik između umjetnika i primatelja, u staroj Grčkoj najstroža kazna poslije smrtne bila je zabrana pribivanja dionizijskim igrama. Kazalište je najdemokratskije mjesto gdje mogu doći svi, od predsjednika države do prosjaka, i ako to nije, onda to nije kazalište. Svi su jednako vrijedni u doživljavanju kazališne predstave.

Mnogo ste toga napisali?

– Počeo sam pisati sa 16 godina, ali sam

debitirao dramom 1983. godine. Kreontova Antigonu u dramskom kazalištu Gavella od tada, prije 20 godina, bila je njezina prva izvedba, igrana svuda po svijetu. Napisao sam sedam romana za odrasle, knjigu pripovjedaka i šest knjiga za djecu, 36 drama i komedija. Lani sam imao više od deset premijera svojih drama, od Grčke, Španjolske, Slovenije do Amerike gdje se uskoro izvode premijerno dvije moje drame.

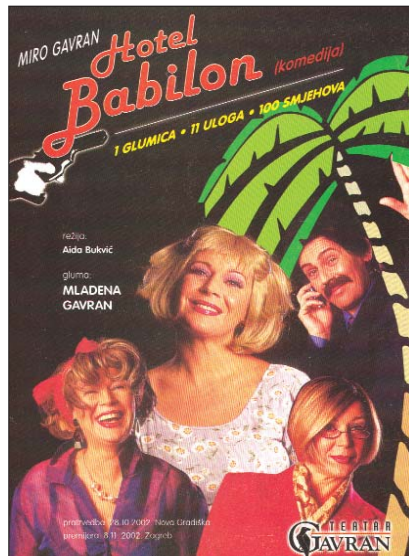
Na mađarskom je do sada izvedena i na taj jezik prevedena jedna moja drama, a to je Pacijent doktora Freuda koja je istodobno izvedena i na hrvatskom i na mađarskom jeziku. Bilo je to prije osam godina i bio je to jedinstveni kazališni događaj. Uskoro će u Hrvatskom kazalištu biti stavljena na scenu moja komedija Veseli četverokut, a vjerujem da će biti još mojih prijevoda na mađarski jezik. Dogovori su u tijeku, do rezultata će doći, nikad čovjek ne zna, sada ili poslije. U Poljskoj sam u devedesetim imao premijeru, od tada 12 godina ništa se nije događalo, a onda lani tri premijere, prijevod romana, zanima ih Judita. U Slovačkoj su mi posvetili Gavran-fest, koji je poprimio međunarodni karakter. Bilo je godina kada se igralo šest mojih predstava u slovačkim kazalištima i onda su u Teatru u Trnavi odlučili napraviti Gavran-fest i prikazati svih šest predstava na jednome mjestu u tri dana. I ove će godine organizirati treći međunarodni Gavran-fest u listopadu. Važna je neprekinutost, pisanje je isto kao i šport. Svake druge godine mi izađe prozna knjiga, svake godine jedna, jedna i pol drame u prosjeku. Ali to nije mnogo. Kada mi je sve jasno, onda počinjem pisati, i naravno, kada sam završio pripreme.

Imate svoj teatar, Teatar Gavran koji je utemeljen prije tri godine. Što je bio povod njegovog utemeljenja?

– Moja supruga i ja smo uvijek voljeli ono što se zove putujuće kazalište. Kad napravimo predstavu, cilj nam je da ona ne živi desetak, nego stotinjak i više izvedaba. To se može ostvariti samo s putujućim teatrom. Tako je i naša prva predstava Hotel Babilon, koja je lani u listopadu izvedena i u pečuškome Hrvatskom kazalištu i u budimpeštanskoj Thaliji, doživjela 120 izvedaba, niz nagrada. Isto tako Zabranjeno smijanje, u samo godinu dana 50 izvedaba. Napravili smo i Kreontovu Antigonu ... Igramo i u Zagrebu, u kazalištu Vidra, Komedija, ITD. Stil je života jako dinamičan, kontaktira se s ljudima, poput Moliereova i Shakespeareova vremena. Smatram kako je suvremeno kazalište komorni teatar koji se treba temeljiti na sukobu nekoliko karaktera.

Tko su vam uzori?

– Jako je mnogo pisaca u mom životu koje cijenim, od Starih Grka, neizostavnoga Shakespearea, Begovića, Krležu, Ibsena ... Ali kada pišete, pišete iz svojih osjetila, ne iz nekih drugih, i slijedim svoje svjetove. Po



zvanju sam dramaturg, a zadnjih 13 godina sam profesionalan pisac i imam sreće da sam mnogo izvođen i mnogo čitan. Živim isključivo od pisanja. Primjerice „Muž moje žene“, djelo koje je najizvođenija komedija u posljednjih 30 godina u Sloveniji, imalo je preko 330 izvedaba i vidjelo ga je više od 120 tisuća ljudi u zemlji koja nema dva milijuna stanovnika. Godišnje imam 10-12 premijera svojih tekstova, romane ... Jako sam preveden. Najčešće se prevoditelj ili glumac zaljubi u moj tekst. Ima redatelja koji naprave jedan moj komad, a onda se opet vraćaju mojim tekstovima. Takvi su Marijan Berk, Zoran Mužić, Robert Raponja, Ivica Kunčević, Miro Medimurec, Želimir Orešković ... Važan je partnerski odnos glumaca u komadu, onda je to pravi kazališni događaj.

Što trenutno radite?

– Radim na romanu za mlade, nakon deset godina, zvat će se Profesorica iz snova. Nastojim napisati roman blizak mladim čitateljima i onima starijima koji se još sjećaju kako su im hormoni radili kada su bili tinejdžeri. Nedavno sam bio u Rio de Janeriju gdje mi na portugalskom rade komad „Sve o ženama“. I naravno, u Pečuhu „Veseli četverokut“ čija se premijera očekuje 25. ožujka u Pečuhu.

GAVRANOV ROMAN NA BUGARSKOM

– Roman suvremenoga hrvatskog književnika Mire Gavrana „Pokušaj zaboraviti“ objavljen je na bugarskom jeziku u prijevodu Aleksandre Liven. Knjigu je objavila sofijska izdavačka kuća „Balkani“ u izdanju „Balkanske biblioteke“ u koju su uvršteni i Miroslav Krležu, Ivo Andrić, Ismail Kadare, Elitis Odiseas, Izet Sarajlić, Dragoslav Mihajlović i Jorges Seferis.

SUMARTON – U sumartonskom domu kulture 24. veljače održan je sastanak predsjednika hrvatskih manjinskih samouprava, kako bi otpočele pripreme na predstojeće manjinske izbore. Tibor Dombai i zastupnik HDS-a Jože Takač izvijestili su nazočne o zamislima Saveza Hrvata u Mađarskoj, koji razmišlja o zajedničkoj državnoj listi Hrvata, te je zatražio i mišljenje pomurskih Hrvata. Nazočni su se složili u tome kako tu zamisao ne žele odbaciti, ali bi svakako željeli kandidirati ljude sa zajedničkom kandidaturom. Govorilo se o važnosti posjeta svakom naselju gdje ima izgleda da se organizira manjinska samouprava.

SERDAHEL – U serdahelskom domu kulture 25. veljače priređen je regionalni festival kulture. Na priredbi koju Narodnosna udruga za unapređivanje Pomurja već tradicionalno organizira, bilo je 250-ak sudionika iz 11 naselja. Iz svakoga hrvatskog naselja bilo je natjecatelja u raznim kategorijama: sviranje, pjevanje, scenska igra, moderni ples. Hrvatskih programskih točaka bilo je vrlo malo. Hrvatske su pjesme izveli ženski pjevački zbor iz Fičehaza, Kerestura, te David Trojko.

ZAGREB – U Zagrebu je izašao novi rječnik Hrvatsko-slovačkoga i Slovačko-hrvatskoga jezika. Namijenjen je za praktičnu uporabu, i prvi je ove vrste. Autorice su rječnika Dubravka Sesar, profesorica i predstojnica katedre za slovački jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, i lektorica slovačkoga jezika Maria Kursar. Rječnik sadrži i malu gramatiku slovačkoga jezika. Osebjunju su pažnju autorice u rječniku posvetile izgovoru i pravopisu slovačkoga jezika. Rječnik se uređivao tri godine. Izdala ga je zagrebačka „Školska knjiga“.

SUBOTICA – Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice u Velikoj vijećnici Gradske kuće predstavilo je četvrti svezak Leksikona podunavskih Hrvata Bunjevaca i Šokaca. U predstavljanju su sudjelovali gosti iz Zagreba dr. Robert Skenderović s Hrvatskog instituta za povijest i mr. Petar Vuković s Filozofskog fakulteta, te glavni urednik Leksikona dr. Slaven Bačić. Moderator predstavljanja bio je izvršni urednik Leksikona prof. Tomislav Žigmanov.

STARIN – Nedavno utemeljena Učenička samouprava u Starinu za kratko vrijeme postojanja obavila je već prilično velik posao. Tim smo povodom zamolili Balaža Matorica, predsjednika samouprave, da nas informira o dosadašnjim akcijama i o planovima: „Od konkretnih akcija do sada smo imali školski disk i manifestacije u vezi s pokladama. Već dva mjeseca provodimo natjecanje u čistoći između pojedinih razreda. Najčišće učionice na kraju školske godine osvojit će glavnu nagradu, a već se sada vidi da smo svi mi dobili tim natjecanjem, jer su učionice znatno urednije nego prije. Osim toga napravili smo i svoju oglasnu ploču na kojoj svatko može oglašavati, i na kojoj se mogu pročitati najvažnije informacije za učenike. U planu imamo oživjeti što više starih običaja, kao što je bilo spaljivanje zime, a isto tako namjeravamo organizirati zabavne programe gdje bi učenici mogli što zanimljivije i sadržajnije provoditi svoje slobodno vrijeme. Jedna od najvažnijih manifestacija bit će proslava za Dječji dan. Na sjednicama smo zaključili da se učenici u školi znatno bolje osjećaju otkad postoji samouprava jer su shvatili da preko nje mogu ostvariti svoje zamisli.

SOMBOR – HKPD „Vladimir Nazor“ iz Sombora u subotu, 25. veljače, održao je „Veliko bunjevačko-šokačko prelo“. Tijekom programa prikazan je igrokaz Marije Šeremešić, nastupila je i Folklorna sekcija Društva, a glazbom su goste zabavljali tamburaški orkestri „Zlatni zvuci“ iz Sombora, „Ravnica“ iz Subotice, a specijalni gost večeri bio je Stjepan Jeršek Štef iz Osijeka.

BEČ – Hrvatski centar u Beču u okviru svoje ponude jezičnih tečajev u ljetnom semestru opet nudi ugarski tečaj za početnike i početnice. Peljačica tečaja je Ingrid Klemenšić iz Koljnofa. Prvi tečaj za ugarski jezik Centar je priredio prilikom Europskoga dana jezika.

WORKSHOP TURISTIČKIH DJELATNIKA U BUDIMPEŠTI – Hrvatska turistička zajednica i dalje nastavlja s promotivnim aktivnostima na turističkim tržištima. U organizaciji Hrvatske turističke zajednice u Budimpešti, održan je prvi ovogodišnji workshop mađarskih i hrvatskih turističkih djelatnika. Na njemu je sudjelovalo čak 20 turističkih tvrtki iz Hrvatske te 30 touroperatora i turističkih agencija iz Mađarske. Nakon workshopa prikazani su i promidžbeni materijali u izdanju Hrvatske turističke zajednice koji su ove godine prvi put objavljeni na mađarskom jeziku.

Dvojezična nastava?

Hrvatska državna samouprava razmotrila je hrvatske osnovne škole u koje bi se moglo uvesti učinkovitije podučavanje hrvatskoga jezika, tj. dvojezična nastava. U pomurskoj regiji podupirala je serdahelsku ustanovu.



U dječjem vrtiću

U svibnju 2004. g. predstavnici HDS-a posjetili su Osnovnu školu Katarine Zrinski u Serdahelu kako bi se raspravljalo o mogućnostima uvođenja dvojezične nastave.

Na tom okruglom stolu Marija Petrič, predsjednica Odbora odgoja i obrazovanja HDS-a, izvijestila je nastavnički zbor i načelnika sela o prednostima narečene nastave, a Ruža Hideg, ravnateljica martinačke škole (kod njih se radi već prema dvojezičnome programu), govorila je o načinu uvođenja u njihovu ustanovu.

Uvjeti su dani. U selu, prema podacima prošlog popisa pučanstva, od 1300 žitelja Hrvatima se izjasnilo 820 ljudi, što je najviše u okolici. Opremljenost ustanove vrlo je dobra. Školu pohađa 145 učenika iz Serdahela, Sumartona (najviše) te iz Pustare i Mlinaraca, a dječji vrtić 29 djece. Svi su nastavnici Hrvati, od šesnaestero sedmero imaju diplomu iz hrvatskoga jezika, a četiri učiteljice završile su razrednu nastavu u Baji. Pedagozi koji nemaju hrvatsku struku dobro govore hrvatski jezik. U dječjem vrtiću rade dvije odgajateljice s dobrim znanjem hrvatskoga jezika.

Odgojno-obrazovna ustanova radi u okvirima zajedničkog upravljanja samouprave Serdahela i Sumartona. Od jeseni serdahelskoj školi se priključila i sumartonska zajedno s dječjim vrtićem, tako su one postale područnim ustanovama.

U Sumartonu se razmišljalo o uvođenju dvojezične nastave napose zbog financijskih razloga, naime, kvota učenika dvojezičnih škola riješila bi financijske poteškoće



Marija Bišković Tišler

samouprave, međutim, bez serdahelske škole nisu željeli koraknuti smatrajući kako je u svezi s tim nužna neprekinutost.

U županijskom listu sumartonski načelnik Lajoš Vlašić priopćio je vijest kako, prema njegovim informacijama, serdahelski roditelji i pedagozi nisu zainteresirani za dvojezičnu nastavu.

Prijedlog uvođenja dvojezične nastave i danas je ostao samo prijedlog, javno se ne govori o tome iako je već u našem tjedniku više puta objavljena vijest da se u serdahelskome dječjem vrtiću radi po tome programu.

Čini se da su to bile netočne informacije, naime, voditeljica dječjeg vrtića Zlata Penzeš tvrdila je drugo. Ona se također začudila pročitavši te vijesti u našem tjed-

niku. Odgajateljice nisu dobile nikakve službene informacije o tome da bi trebalo raditi po dvojezičnome programu.

Na žalost – kaže voditeljica – samouprava je odlučila da se od jeseni dvije skupine spoje. Sada u jednoj skupini radimo s 29 djece, pa bi tako bilo vrlo teško ostvariti taj program. Naravno, mi smo spremne i na to jer mislim da imamo dovoljno jezično znanje, samo bi nam ipak trebalo nešto stručne literature, ali naglašavam da u tako velikoj skupini bilo bi vrlo teško – dodala je gđa Penzeš.

Za provedbu takvog programa treba suglasnost triju strana: nastavničkoga zbora, mjesne samouprave i roditelja. Sve su podjednako važne. Kako bih saznala razna stajališta, potražila sam predstavnike triju skupina.

Uime održavatelja, odnosno serdahelske Mjesne i Hrvatske manjinske samouprave mišljenje je izrekao

Stjepan Tišler, serdahelski načelnik: Samouprava će postupati tako kako je to dobro žiteljima sela, u ovome slučaju roditeljima. Ako roditelji trebaju uvođenje dvojezične nastave, onda ćemo to podupirati, ali po našim iskustvima oni to ne žele. Sve više ima mješovitih brakova. Mi nećemo nametnuti roditeljima ono što oni ne žele. Koliko ja znam, ima čak i takvih koji ne žele ni to da im dijete hrvatski uči četiri sata tjedno. 95% djece svoje školovanje nastavlja u mađarskim školama, samo zbog toga što godišnje jedan ili dva učenika odlazi u hrvatsku gimnaziju, ne vidim razlog za uvođenje dvojezične nastave. Jest da bismo po financiranju bolje prošli, ali koliko bismo dobili na kvoti, mislim da bismo toliko i izgubili po broju djece, koje bi odveli zbog dvojezične nastave. Razmišljali smo o dvojezičnim fakultativnim razredima, no to bi nas mnogo stalo.

Stajalište djelatnika osnovne škole

Marija Bišković Tišler, imenovana ravnateljica:

Zapravo javno o pitanju uvođenja dvojezične nastave u našu školu govorilo se samo jedanput kada je Hrvatska državna samouprava posjetila našu školu 2004. g. Tada je bivša ravnateljica bila pred mirovinom pa vjerojatno nije htjela da se to nabrzo riješi. Ja sam imenovana na jednu školsku godinu pa ni meni nije u interesu da forsiram neke dugoročne planove. U nastavničkom zboru smo razgovarali o tome i iskreno rečeno malo s bojaznošću razmišljamo o tome. Kako bismo vidjeli jasniju sliku o svemu tome, posjetili smo petrovoselsku školu, gdje je uvedena dvojezična nastava od prošle jeseni. Tamo smo stekli neka iskustva i vidjelo se kako su i oni nesigurni zbog viših razreda.

Ja sam i o tome razmišljala, zašto baš sada, to bi bilo aktualnije prije dvadeset ili trideset godina kada je u obiteljima jezik još više postojao, a hrvatska samosvijest još bila jača. Danas djeca gotovo ništa ne znaju hrvatski kada dopiju u školu, sve je više prob-



Prvi razred s razrednicom Zlatom Hederić

lematičnih učenika s kojima je teško učiti strani jezik, jer moramo reći da je za njih hrvatski jezik stran. Povremeno se ipak nađu djeca koja nauče u obitelji i to je vrlo velika pomoć i motivacija za druge učenike u razredu.

Ponosna sam da u našoj školi svaki učenik uči hrvatski jezik i da su učitelji hrvatskoga jezika vrlo savjesni. Prema mom mišljenju i s ovih četiri sata jezika može se dosta postići ako se na njima radi prije svega na komunikaciji. S tim znanjem jezika djeca koja to žele mogu ići u dvojezične gimnazije, uostalom postoje i multi razredi. Ne bih željela da me tko krivo shvati, ja osobno želim da djeca što bolje nauče hrvatski, u tome i kao roditelj podupirem svoje dijete, ali mi, djelatnici škole, trebamo misliti i na druge roditelje, među kojima već ima podosta Mađara.

Stjepan Vuk, učitelj informatike i hrvatskoga jezika:

Kao učitelj informatike smatram da taj predmet ne bi bilo potrebno učiti na hrvatskom jeziku, jer u Hrvatskoj se uče engleski nazivi, no upute i svakodnevni razgovor na satima mogao bi se odvijati na hrvatskome jeziku. Kao otac dviju kćeri, ja bih volio da mi djeca što bolje nauče hrvatski jezik.

Zlata Hederić, razrednica 1. razreda:

Posjetila sam petrovoselsku školu, i prema tim iskustvima mislim da bi i djeca u Serdahelu mogla sudjelovati na takvoj nastavi. Mislim da naša djeca još nisu izgubljena. S uvođenjem dvojezične nastave sigurno bi na početku trebala pomoć, ali bismo se mogli uhodati i ako dođe do takvog rješenja, naravno da ću rado raditi sa svim njezinim posljedicama.

Jelena Mihović Adam, učiteljica hrvatskoga jezika:

U zbornici smo već o tome razgovarali i svi

imamo slično mišljenje. Prvo treba ispitati roditelje i zajedno odlučivati. Mislim da je u učenju jezika to budućnost.

Mišljenje roditelja: Od strane roditelja potražila sam one kojima će djeca tek u jesen ili nakon toga krenuti u školu. U dječjem vrtiću na roditeljskom sastanku govorilo se o tome, ponajprije da se uvede u dječji vrtić i da ostanu dvije skupine. Osim jednog roditelja svi su se slagali s time, ali ipak sam neke i osobno potražila.

Bernadeta Korčmaroš, Hrvatica, majka kćeri Lili, koja će krenuti u jesen u prvi razred:

Jako bih voljela da moje dijete mnogo uči hrvatski. Ako je za to rješenje dvojezična nastava, zašto ne. Mislim da mi, Hrvati, svoj jezik trebamo dobro znati. To pokušavam predati i svojoj kćeri, i ona je doista naklonjena tomu. Katkad mi kaže da govorim s njom na hrvatskome. Ako gledamo sa strane posla, sigurna sam da na našem području znanjem hrvatskoga jezika lakše će naći posao. Frizerka sam i imam mušterije i iz Hrvatske. Zahvaljujući znanju jezika, stekla sam tamo puno prijatelja. Ako će moja kći htjeti, ja ću ju usmjeriti da i nakon osnovne škole uči u nekoj od naših hrvatskih škola.

Eva Ribarić, Mađarica, majka kćeri Vivien, koja će također od jeseni krenuti u školu:

Voljela bih da mi kći uči što više hrvatski. Ona to voli, često gledamo hrvatsku televiziju i pamti neke riječi. Uskoro će i Hrvatska biti članica Europe, nestanak granice će značiti lakše kretanje. Sigurno da mi koji živimo blizu hrvatske granice najviše ćemo kontaktirati s Hrvatima i nikad se ne zna kada će taj jezik dobro doći.

bb

„Zajedno“ za izgradnju crkve sv. Ive u Podmilačju – Jajce Koncert „ljubavi, vjere i domovine“ u Zagrebu

Zahvaljujući tomu da se Narodni radio čuje i ulovi prik petroviske TV mreže, jur tajedne dugo smo se pominali za to da ćemo otputovati u Zagreb, na veliki koncert *Zajedno*, koji je održan 21. februara, utorak, u organizaciji Uskopaljske zajednice u Republici Hrvatskoj ter jur spomenutoga radija. Šaka Petrovišćanov se je tako ganula na jug da bude nazoči toj velikoj fešti, a ujedno s očekivanjij da će nas napuniti i obajti neponovljiv doživljaj u Domu športov. Nismo se razočarali ... U punom stadionu je bilo kih 7-8 jezero vjernih obožavateljev hrvatske glazbe i pred njimi je započet humanitarni koncert za izgradnju crkve u Podmilačju – Jajce, s tamburaškom muzikom franjevačkoga sastava. Program je taktično bio sastavljen, to se je moglo upametzeti pri povećavanju emocionalnih vihorov. Prvi izvodjač Dražen Zečić, pjevajući o prijatelji, ljubavi, pokidajući sve lance, nekako se nij mogao dokrasti do srca publike. I jednostavno se je čutilo da večkši liki hrvatske estrade stoju za njim, a na njev nastup se je lagano pripravljalo mnoštvo. I Baruni su samo pokušali još jače zbuditi publiku, ka je konačno zagrišana uz pjesmu o hrvatskoj pobjednici Janici Kostelić. Da je Mate Bulić jedan od najuspješnijih zastupnikov narodno-orijentirane ritmičke glazbe, to se je pokazalo veljek pri prvoj pjesmi sa *Hajde Mate skupi prijatelje, neka počne narodno veselje ...* a štimung je nek turbolirala banijska pjesma ili ova: *Ostarit ću, nikad neću znati, jesli li se mojom htjela zvati, il si samo htjela ljubovati ...* pri koj su ljudski vali pred binom jur kipili. Kakovu veliku moć ima jedna takova masa, s tim smo uprav tako osvidočeni, kot i s tim koliko ne voli Zagreb svoje političare. Kada je pak

Miroslav Škoro zdignuo uvis hrvatsku zastavu, svi su se pobludili dokle je zaorila pjesma *Šude mi, ali Svetinja ...* a sve su njegove pjesme ovacijom primljene i otpjevane iz tisuć gutov. Malo je bilo tih ke nij ulovila ta beskrajno opuštenu fešta u cijeloj dvorani. Škoro su svi na noga dočekali Marka Perkovića Thompsona u običnoj črnoj „nošniji“ ki je stupio pred gledatelje sa *„Hvaljen budi Isus i Kristus!“* i zahvalio je za pomoć u ovoj akciji. Velepriredba s njim je zašla do vrhunca. Publika je aplaudirala, jačila, gorila, skakala, talila se je od riči kad je konačno počeo izvesti repertoar svojih hitov početo od *Zaustavi se, vjetre ...* pa po redom *Geni kameni, Moj Ivane, Dolazak Hrvata, Ne varaj me, Prijatelji*, itd. Hrvatski barjak je letio u zraku, kot i ruke ke su pratile prez sumlje zvijezdu te noći. *„Tko pjeva, zlo ne misli“* je naglasio Thompson, a Zagreb je u odgovoru ispustio svoj glas *„zagrlimo se pred svima, neka vide da nas ima“*. I u tom stadionu smo bili bojsek spojeni uprav u tom zajedničtvu, na što apelira i Thompson u svoji jačka: na ljubav, vjeru i domovinu. Pri zaključnoj pjesmi svi su izvodjači, pomagači, podupirači, gosti, organizatori izašli na pozornicu i svi su skupa s obožavatelji otpjevali Thompsonov poznati refren *„Oj Zagoro, lijepa li si, Slavonijo, zlatna ti si, Herceg-Bosno, srce ponosno, Dalmacijo, more moje, jedna duša, a nas dvoje, pozdrav, Liko, Velebita diko, lijepa li si ...* A lipa ter prekrasna je i nam bila ova, od dvi i pol ure duga sanja med zagrebačkom publikom i uz drage pjesme, a zamnda Thompsona još duplo više očekujemo na ljetni PETNO-festival u Petrovo šćelo.

-Tih-

Foto: Detar Moricz



Pri završnoj pjesmi franjevci u društvu Zečića, Thompsona i pjevača Barunov

Trenutak za pjesmu

Joška Vlašić Manglin

Opet su mi došli

Opet su mi došli tiči,
Moji lanjski poznanici.
Tu mi skaču, tu na višnji,
I po granju, gor na trešnji.

Na jabuki treniraju,
Simo-tamo furt sam skaču.
Kljunove si otpiraju,
Pod korom sej hranu išču.

Ja ih gledam, promišljam,
Kaj za hranu da im ve dam?
Kad izidem z toplog stana,
Na rehu mi kvarče vrana!

Kvarkanjem mi „svinja“ stara,
Sve je zepce zaplašila!
Mislili su da je koba
Koja njih za zajtrek čeka.

Badava sem mahal metlom,
Pak i fučkal starom fučkom.
Vrana se je pokrenula,
K meni piškom se brnula!

K novom ljetu dar mi slala,
Na škrlak mi je ciljala!
Škrlak črni j' postal beli,
Jer je izmet bil ve riblji.

Huss sa reha, svinjo stara!
Na kaj si mi škrlak dela?!
Kak ve da med ljude idem?
I z njimi da vince pijem?

Idem nuter, vu kunjicu,
Pak se muštram pred zrcalu.
Izgledam kak nekva dama,
Z čovečanskog srednjeg veka!

Cifran škrlak to svedoči:
Cpot je črni a zgor beli“:
Tak moj sused meni veli,
Dok škrlaka čudno gledi.

„Skrunji vrana vam na glavu,
zabadav ji daste hranu,
na škrlak vaše ona pljuje,
a zebičke protjeruje.“

Dva smo onda pruta našli,
Hapili se njim mahati.
Onda s' vrana tak zbesila,
Da je od straha zletjela.

Dišel sem ja onda v špajzu,
Zaružil na starom loncu.
Napunil ga košticama,
Smestil sem ga med kitama.

Senice su v pamet zele,
Da na rehu nema „kobe“!
Doletjele k meni bliže,
Da vu loncu kaj se skrivle?

Iz povijesti hrvatskog tiska u
Mađarskoj – Novi svet

Srpsko-hrvatski natpisi na opštinskim kućama

List Antifašističkog Fronta Južnih Slavena u Mađarskoj Novi svet čiji je gornji vijenac tiskan ćirilicom i latinicom, možda je doživio svega pet brojeva. Tiskan je u mohačkoj tiskari „Előre”. No imao je za svoga suradnika i urednika dr. Svetozara S. Lastića.

U svome prvom broju od 19. svibnja 1946. godine, uostalom, donosi:

Pre mesec dana veliki zupan (čitav tekst donosimo u originalu, bez ispravaka – opaska autora) baranjske zupanije na osnovu uputstva dobivenog od ministra unutrašnjih dela naredio je svima opštinama, u kojim staniju barem 20% slavenskog zivlja, da se na opštinskim i drugim javnim zgradama imaju pored natpisa na mađarskom jeziku ispisati i natpisi na srpsko-hrvatskom jeziku.

U cilju izbjegavanja zloupotreba veliki zupan je odredio, da svi natpisi na srpsko-hrvatskom jeziku imaju biti sastavljeni sa slovima iste veličine kao što su slova natpisa na mađarskom jeziku.

Veliki zupan je odredio još i to, da se stanovnici srpsko-hrvatskog maternjeg jezika mogu obraćati na opštinske vlasti na svom maternjem jeziku i da se imaju odstraniti svi natpisi, koji upućuju stranke na upotrebu mađarskog jezika. Naredbom je određeno, da se imaju prekoredno rešiti sve za žalbe koje bi bile podnete od strane stanovništva slavenskog maternjeg jezika protiv činovnika koji se ne bi držali ove naredbe.

Uostalom zaslužni urednik dr. Svetozar Lastić, srpski pravoslavni svećenik, donosi:

Osnivanje novih odbora A.F.S-a

U utorak 7 maja o. g. održan je odbor AFS-a u Vršendi i ustanovljen odbor u koji su ušli kao predsednik mesnog AFS-a drug Ilija Kobazebuti, a kao tajnik drug Ivo Ferkov, a kao članovi Dušan Šlavonac, Andrija Pacanović, Marko Grisnik (čitav tekst donosimo u originalu – opaska autora) i N. Kovačević. Vršenda je mesto koje broji 1300 duša stanovnika od kojeg broja su 2/3 Šokci (Srbo-hrvati). Osim toga održani su zborovi u mestima Semelju, Lotaru i Olasu radi izbora delegata za kongres AFS-a.

Osim gornjih mesta posetio je oblasnik i sledeća mesta: Udvar, Birjan, Minjorod i Mohač. („Oblasnik”, tj. oblasni tajnik bio je dr. Lastić.)

Odabrao: Đuro Franković

Hrvatski ljetopis

Uz 46. obljetnicu smrti blaženoga kardinala Alojzija Stepinca

Bedem vjere, heroj u obrani istine i morala.

Stepinac je bio svjedokom upravo mučeništva i napada, napada i nepravdi, podnoseći to s vlastitim narodom i pozivajući ga da ne klone u malodušnosti i da se ne pokoleba u vjeri u Krista.

Alojzije Stepinac, višegodišnji zagrebački nadbiskup, kardinal i općepriznati zaslužni pastir hrvatskoga naroda rođen je 8. svibnja 1898. u Brezarićima kraj Krašića, nedaleko od Jastrebarskog, kao peto dijete majke Barbare i oca Josipa. Obitelj se 1909. preselila u Krašić, gdje je, slomljen teškom bolešću, kardinal 10. veljače 1960. i umro. Nadbiskup Stepinac, uvijek na visini povijesne zadaće, kao rijetko koja osoba na hrvatskim prostorima, čvrst i moralno dosljedan, hrabro je prkosio svim režimima za dobro hrvatskog naroda i radi vjere. Ustrajao je protiv velikosrpskog terora, protiv fašizma i ustaške NDH, protiv komunizma i njegovih pritisaka. Svi su ga vlastodršci stoga smatrali neprijateljem. U svome mržnjom zatrovanom protuhrvatskom štivu optuživali su ga kao klerofašista, duhovnog i političkog mentora Ante Pavelića i krivca za ustaška ratna zlodjela, a sve zato da bi još jednom, makar i neistinama, potkrijepili staru tezu o genocidnosti hrvatskoga naroda. Razlozi su jednostavni: Stepinac kao najviši hrvatski katolički velikodostojnik uvijek je dostojno i neodstupno branio prava hrvatskoga naroda na slobodu i samostalnu državu. On se nikad nije izjednačio kao ustaškim režimom, već mu se, naprotiv, stalno suprotstavljao.

Stepinčevo je držanje bilo uvjetovano povijesnom spoznajom da se ideologije mijenjaju, stranački režimi dolaze i odlaze, a narod ostaje sa svojim potrebama i pravima na samostalan život. Utemeljen u kršćanski svjetonazor, Stepinac je tu spoznaju iskazivao kao nepomirljiv protivnik svake totalitarističke ideologije i doktrine, kako fašizma i nacizma, tako i marksističkoga komunizma, osobito njegova

staljinističkog oblića. Brojna dokumentacija govori o oštrim Stepinčevim prosvjedima zbog ustaških zločina, i onog u Glini i onih u Jasenovcu, zbog rasizma i progona Židova, zbog terora nad Srbima. Protivi se i nasilnom pokatoličavanju, pa tako u tajnoj instrukciji svećenicima piše da je uloga i zadaća kršćana u prvom redu spasiti ljude, nazvavši to doba vremenom ludila i divljaštva. U vihoru Drugoga svjetskog rata bio je jedan od rijetkih, ako ne i jedini, crkveni prelat u Europi koji je oštro, mnogo puta i javno reagirao na fašističko bezumlje. Dolaskom komunizma nije odstupio od svojih načela. Ponovno se usprotivio neopravdanim egzekucijama i tražio milosrđe, zagovarao slobodni razvitak vjere i poštivanja neotuđivih prava čovjeka. Tada je to ocijenjeno kao protunarodno djelovanje, pa je 1946. namješteno suđenje, nalik staljinističkim procesima. Komunistička vlast označila ga je ustašom, proglasila ratnim zločincem, a suđenje je završilo presudom na 16 godina tamnice. Mnogobrojne dokaze i svjedoke u korist optuženoga sud nije prihvatio. Stepinčeva gologota u Lepoglavi, i kasnije zatočenje u rodnome Krašiću, ostaje svjedočanstvo o moralnoj čvrstini i hrabrom protivljenju nečovještvu. Do svog je kraja ostao uspravan; nije želio pomilovanja ni posebne milosti. Komunistička vlast morala je ipak dopustiti da se Stepinac pokopa u Katedrali, posljednjem počivalištu zagrebačkih biskupa. Papa Ivan Pavao II. proglasio je Alojzija Stepinca blaženim u svetištu u Mariji Bistrici 3. listopada 1998. godine.

(pripremila: bpb)



Školski karneval u Koljnofu



U Koljnofu je zadnja februarska subota u cjelini bila posvećena fašenskomu ludilu. Napodne je mesopusna povorka zabavljala selo, a otpodne je školsku aulu prevladavala posebna atmosfera. Najprlje je učiteljski zbor presenetio mališane i njeve roditelje s marširanjem Kinezov, a nije dovoljno da su se pominali s kineskim akcentom (osebujno ravnateljica škole Agica Sárközi), spremni su bili pokazati i folklorni kusić te daleke kulture. Za njimi su se redom predstavili niži razredi u maska, svaki se je školnik oblikao u različite kostime i srično gledao u svit, u kamere ili fotoaparate. Ovput su se podilile i tombole, a nijedan učenik nije prošao domom s praznim rukama. Roditeljska zajednica je prodavala slatke falate, poharaje, soke, tako sve je bilo na jednom mjestu da se dobro čutu i mali i veliki. Uspjeh je imao i karaoke po hrvatski, a još većimi su se prijeli hitanja konfetijov. Jur se je zaškurilo kad su se skupila dica gornjih razredov, ka su se u većini pripravljalala kompletnim programom za fašenjaka. Mogli smo miriti kakov uticaj imaju različite tv serije, emisije na učenike ili u kakovoj mjeri se je ganula i odletila od tla dičja fantazija pri formiranju produkcijov. Naravno da je ovde bilo smiha, veselja i zabave do rane noći, a pedagoge i starinu je još u nastavku u kulturnom domu dočekaio mesopusni bal.

-Tiho-



Vličenje hrasta i pobludjena svadba u Bereku

Mohačke buše, austrijski vrazi, petrovski svati

Vličenje hrasta naš rječnik označuje kot mesopusni običaj u Gradišću, međjutim jur zdavne danke ne pametujemo tu pravicu u naši seli. Nažalost. Prilikom spravišća u Klubu čuvarov običaja u Petrovom Selu su nam stariji ljudi povidali da su u mladi ljeti još imali takovu navadu, feštu. Berek, na kih 15 km južno od Petrovoga Sela je negda bilo naseljen i s Hrvatima, no na danas je prastarinska rič ovde postala stranjskom. Uza to kermendski zastupnik gradske samouprave Tamás Csák, na hrvatskom jeziku pita nas Petrovišćane, hoćemo li svi skupa pknuti kupicu žganoga na dobrodošlicu?! To nas malo iznutar utopli kad zubi zime dost čvrsto škriplju vani, 11. februara, subotu. Spomenuto selo se je obliklo u svečano, na veliki zgoditak o kom su kroničari zadnji put mogli pisati prije 23 ljet. Vist o vličenju hrasta i pobludjenoj svadbi nije zaman proširena, goste smo mogli na ulica pošacati tri puta već nek stanovnikov (ke je danas samo 180). Organizatori su bojsek cijeljoj okolici pokazali koliko imaju u sebi moći, dobre volje, a i šale za tu veliku atrakciju u pratnji bedavosti, u mnoštvu brojnih zvirov, veseljakov, tancošov. Pohodu mohačkih bušov prvi put smo se mogli veseliti u Gradišću. Ova grupa bušov s batikami, kako i sami sebe nazivaju, posebno je znala gladiti, ljubiti, objamiti divojke, zgodne žene, a mužem da ne bude srditosti, nukali su vino. Ki dosad još ni vidio mrska, rugotna stvorenja mogao se je i uplašiti od esterajskih „strašilov” ki su se tukli, bubali, šćipali goste s dugimi repići, simo-tamo trzali aute, legli na put s ulovljenimi žrtvami. Mesopusna povorka se je začela kod hiže mladoženje. Ta siročak od 152 cm visine, heravi, grbavi „lipotan” se je ženio i je u pratnji veseloga šerega krenuo po svoju zaručnicu ka je po mjeri bila dupljasto velika (po širini i po dužini, a i po kilogrami) od svojega para. Petrovski folkloriši su u prošeciji oduševili gledatelje s tanci, ali prejačiti kolompov, škrebetaljov nikako nisu mogli. Kišbirov pak za ovu priliku „posvećeni” dušobrižnik šalnim tekstom,



Strašna kavalkada mrskih stvorenj



Buše su pohodile berečke ulice, na najveće veselje domaćinov



„Srični par” pred prisegom

izvikavanjem su zabavljali „svate”. Dokle smo zašli do centralne krčme, kade je bio priseg, mladoženja je nekoliko puta skrsnuo, ali na kraju se je spunila Božja volja i hižniki su se skupazeli. Hrast su izlicitirali i prodali za 22 jezero forintov, kupio ga je kermendski načelnik István Bebes ki je pak velikodušno ostavio drivo domaćinom. Za ceremonijom je nastavljeno mulatovanje u kulturnom domu, a mi smo u krčmi sjeli jur bez maskov s Mohačani. Pri tom smo doznali da u Mohaču se je moglo obličići za buše oko 600 mladičev, med njimi je kih 200 ugarskih simpatizerov, kot je i ova šaka došljakov. Povidali su i to da u Bereku je takaj jedan graničar ki je mogao svako ljeto otputovati na mohačku povorku kot buša i prik njega je sklopljeno ovo prijateljstvo. Jednoglasno su tvrdili da kļjetu pravoda dojdou i u Petrovo Selo, jer svaki trenutak toga ludovanja uživaju. Međjutim, to je dragi hobi, kada pratež stoji otprilike 300 jezero forintov, ali prelipa šokačka autentična oprava kvizno vridi pinez. Buše su toga dana umarširale i u športsku halu razveseliti navijače na košarkaškoj utakmici Kermend – Debrecen, kade, kako se čuje, takaj su imali zvanaredni uspjeh sa svojim maskami. No, prlje toga su zeli našu rič da ćemo je jednoč prođti pogledati na ophodu bušarov, zavolj česa smo u svakom mesopusu znamda i jalni/zavidni gradu Mohaču.

-Tiho-

Umirovljenici su nam važni



Stjepan Lukač se radovao nastupu svoje unučice

Lani je u Serdahelu prvi put priređen Dan starih u organizaciji mjesne i Hrvatske manjinske samouprave. Odsada će se prirediti svake godine.

Trebalo je to učiniti pred proljeće, rekao je načelnik sela Stjepan Tišler, jer se zna da su Serdahelci pođmakle životne dobi vrlo radišni. Svatko od njih bavi se poljodjelstvom, domaćinstvom. Od 312 umirovljenika više od polovice je

sudjelovalo na njima posvećenom Danu. Dom kulture posve je ispunjen. Načelnik je s radošću izvijestio nazočne da će vodstvo sela i ubuduće misliti na svoje umirovljenike, pogotovo na one kojima je potrebna stalna njega, koji nemaju nikoga svog tko bi se brinuo za njih, naime, upravo su gotovi nacrti za starački dom koji će se graditi u selu, veličine 1800 četvornih metara, namijenjeno za 50 osoba. Gradnja bi stajala 500 milijuna forinti; veći dio troškova žele pokriti iz materijalnih izvora preko natječaja. Prigodom Dana starih načelnik je čestitao najstarijoj ženi i muškarcu (od onih koji su se odazvali pozivu), to su bili gospođa Doboš i Stjepan Štric. Učenici mjesne umjetničke škole prikazali su kratak program u kojem je bilo plesa, sviranja i recitacije, a mješoviti pjevački zbor umirovljenika predstavio se sa šaljivim gegom na račun problema starih te hrvatskim i mađarskim pjesmama, sve dok se nije priključila cijela publika. Veselica je trajala dugo u noć uz glazbu omiljenog Štefa Prosenjaka. *bb*

Lekovni četrtak u Pomurju

Nekadašnji „Lekovni četrtak“ opet je oživio u pomurskim naseljima. Četvrtak prije mesopusta nekada je bio prava veselica za Hrvatice. Otišle bi u vinograde, zauzele „kleti“, jele, pile, pjevale, ogovarale muškarce, oslobodile se svakodnevnih briga i jedanput u godini bile gospodarice.

Sumartonsko kulturno društvo već tradicionalno organizira veselje na „Kamanovim goricama“. Svake je godine domaćin druga osoba. Ovaj put su se te zadaće prihvatili Toni Hederić i njegova supruga; ugstili su sve koji se žele veseliti toga dana. Članovi zbora obukli su cigansku odjeću i tako krenuli u vinograd; u toj odjeći mogli su se sakriti i muškarci, jer po starom običaju tog dana oni nisu smjeli u vinograd, inače bi ih žene skinule i popljuvale.

Sada se već muškarcima smiluju, ali ako se ljepši spol ipak naljuti, još i danas tko može ostati bez hlače.

Slično su uradile i **kaniške Hrvatice**. One su otišle u vinograd bliže gradu gdje su priredile veliku gozbu. Od četrdesetak okupljenih bilo je i iz okolnih sela, većinom žena, ali potkrao se i pokoji muškarac. Predsjednica Hrvatske manjinske samouprave Marija Vargović s pajdašicama pripremila se i šaljivom plesnom predstavom, koja je dala maha veselju do kasnih sati iako je drugi dan bio radni dan.

Klub umirovljenika u Serdahelu također nije zaboravio stari običaj. Zabavu su održali u mjesnom domu kulture jer, kako vele, sada im je već teško popeti se na vinograd jer im noge otkažu. Među njima još ima onih koji su kao mlade žene išle u vinograd. Teta Kata Lukač i Anuška Nikli su pričale kako su nekada obilazile cijeli vinograd. Pri svakoj kleti je bilo nešto fino za jesti, piti i kada su se najele, skupina žena nastavila je pjevati do sljedećeg podruma. Tada se odista događalo da su znatizeljni muškarci bili uhvaćeni i izvedeni pred žensku porotu.



Serdahelski se umirovljenici prisjećaju nekadašnjega „Lekovnog četrtka“

Fotografija:
Tünde Kuzma
(bb)

Vijesti s Vancage

Bunjevačko prelo

U subotu, 18. veljače, priređeno je i tradicionalno Vančaško bunjevačko prelo, koje se u organizaciji tamošnje škole priređuje već više od deset godina. – Posljednjih se godina pokazalo da iako imamo kulturno-prosvjetni dom na Vancagi, koji može primiti 150-ak ljudi, morali smo i ove godine prelo opet prirediti u sportskoj dvorani naše škole. To je popraćeno s mnogo više posla, ali vrijedno je truda jer smo prodali više od 400 ulaznica, pa smo imali i lijep dobitak – kazao nam je uz ostalo ravnatelj ustanove Joso Ostrogonac. – Prelo je sveopće narodno slavlje, svako sa sobom donosi jelo, kolače i piće, što je u nas stara tradicija. Imali smo visoke goste uzvanike, s Generalnoga konzulata RH u Pečuhu bila je Vesna Njikoš Pečkaj, a pošto su posjetili Garu, došli su nam i čelnici HDS-a, predsjednik dr. Mijo Karagić i zamjenik predsjednika Stipan Karagić, koji su se obratili okupljenima. Svirala su nam dva orkestra „Veseli Udvarci“ i „Čabar“ iz Baje. U programu su nastupila djeca iz našeg vrtića, školska kulturna skupina, koje su pripremile odgojiteljica Žuža Vörös i učiteljica Jutka Poljak Csicso, a predstavili su se još i nedavno utemeljena Bunjevačka zlatna grana pod stručnim vodstvom Arpada Jakaba, koja okuplja bajske Hrvate, te mješoviti pjevački zbor pod vodstvom Šandora Trskića koji je prvi put nastupio na Velikome bajskom prelu. Svi zajedno pripremili su nam jednosatni program, ispraćeni s burnim pljeskom. Imali smo bogate tombole, stoga zahvaljujem svim sponzorima koji su nam dali potporu. U zoru nam je navratio i orkestar Orašje, koji je svirao u Čikeriji, pa je zabava nastavljena do jutra. Prihod će, kao i svake godine, biti namijenjen u narodnosne svrhe, za obnovu narodne nošnje i drugih potrepiština – zaključio je Joso Ostrogonac.

Tekst: S. B.



Maskenbal u lukoviškoj školi

Nedavno, 17. veljače, priređen je maskenbal u lukoviškoj školi. Učenici nižih razreda maskirali su se pojedinačno. Njihove su maske napravili roditelji, starije sestre ili učiteljice, a svoje su pjesmice naučili s pomoću učiteljica. Bilo je kraljica, konobarica, Crvenkapica, Indijanaka, crkinja, ribolovaca, ježa, cvijeta, prosjaka, bolesnika, vještica ... Učenici viših razreda pak maskirali su se po skupinama. Učenici 5. razreda, kuhajući svoj „eliksir“, čudotvorni napitak, rasipali su kletve po publici. Učenici 6. razreda, poput vrtičaša, pokušali su uvjeriti publiku da nisu zaboravili „ona dobra stara vremena“. Djevojčice 7. razreda bile su vragovi, a dečki su se maskirali u anđele. Oni najstariji, osmaši, pretvorili su se u vojnike. Možemo reći, već tradicionalno, i neki su se nastavnici umaskirali skupa sa svojim razredima. Nakon maskenbalske povorke slijedio je ples. Katkad, radi još boljeg raspoloženja, odigrala se pokoja šaljiva igra, primjerice: ostati bez stolca, ples metlom, lopticom, i druge. Najvažnije je za sve sudionike da je sve prošlo u jako dobrom raspoloženju.

LUKOVIŠĆE – Dana 18. veljače priređen je dobrotvorni bal Roditeljske zajednice škole. Za dobro raspoloženje pobrinula se skupina modernoga plesa „Dynamic Dance“ pod vodstvom nastavnice Biserke Brantner-Kolarić, koja je svojim živahnim plesovima otvorila bal.

BERLIN – Film sarajevske redateljice Jasmile Žbanić „Grbavica“ proglašen je najboljim filmom 56. međunarodnoga filmskog festivala u Berlinu. Film „Grbavica“, u čijoj je produkciji osim kinematografija Bosne i Hercegovine, Austrije i Njemačke sudjelovalo i hrvatsko Ministarstvo kulture i zagrebački „Jadran film“, nenadano je pobijedio u konkurenciji filmova poznatih redatelja poput Roberta Altmanna i Sidneyja Lumeta. Filmu je pripala i Mirovna nagrada koju od 1986. u sklopu ovog festivala dodjeljuje UN, zbog, kako stoji u obrazloženju žirija, „izuzetnih dostignuća u spajanju estetskih elemenata sa socijalnim temama“. „Grbavica“ osjećajan je i dirljiv film o posljedicama rata i pokušaju da se kroz istinu otvori put ka svjetlijoj budućnosti, dodaje se u obrazloženju žirija te se zaključuje da je „redateljica svojim prvijencem tešku priču ispričala na umjetnički suveren način“.

Poklade u starinskoj osnovnoj školi

Starinski su osnovci ove godine imali sadržajan program za vrijeme poklada. Učenička samouprava predvođena učiteljicom Emilijom Kadar, poslije višetjednih temeljitih priprema, 24. veljače, u petak, priredila je pokladnu svečanost. Toga je popodneva održana i tradicionalna povorka maškara. Konkurencija je bila jaka, ali je ocjeniteljski sud, koji se sastojao od učenika i roditelja, ipak morao donijeti odluku: u kategoriji nižih razreda najizvorniji bili su spiderman, Anetka i Paja patak, a u višim razredima miš, postolar i kaubojka. Tijekom svečanosti nastupili su starinski učenici koji pohađaju plesnu školu u Šeljinu. Na repertoaru bili su rumba, samba, ča-ča-ča. Nakon njihova nastupa slijedila je tombola i društvena igra u kojoj su se „hladni“ (učenici rođeni u jesen ili zimu) natjecali protiv „toplih“ (rođeni u proljeće ili ljeto). U subotu, 25. veljače, tamburaški sastav Biseri Drave nastupio je u Šeljinu, na otvaranju bala u organizaciji Zaklade za socijalnu skrb. Starinski su glazbenici u prostorijama Draškovićeve dvorca pred dvjestotinjak uzvanika izveli svoje najtemperamentnije pjesme, kako bi osigurali što bolji ugođaj za ples. Iskreni pljesak publike ni ovoga puta nije izostao.

U nedjelju, 26. veljače, mladi svirači već su rano ujutro krenuli u Mohač kako bi svojim nastupom pridonijeli svečanosti bušara.

Vrijeme na žalost nije bilo blagonaklono, padala je kiša, povremeno čak i susnježica, ali to nije oneraspoložilo mlade Starince. U 10 sati izveli su dio svoga programa u kinu, a nakon toga, u 11 sati, slijedio je njihov nastup na glavnom trgu. Na balkonu Ureda gradonačelnika zasvirali su podravske melodije, koje su se zahvaljujući moćnom razglasu orile cijelim trgom, tako da su gledatelji skupa s bušarima i nehotice zaplesali. Učenici su nakon nastupa izjavili kako je bio izuzetan doživljaj nakon svake pjesme slušati odjek svojih tonova, koji se, odbijajući se od zgrada s druge strane trga, vraćao do svog izvorišta. U tim su trenucima svi zaboravili na kišu i na hladnoću koja baš nije štedjela glazbenike obučene u tanke narodne nošnje. Srećom svi su prošli bez prehlade.

U utorak, 28. veljače, učenici starinske osnovne škole prvi put su organizirali završni čin pokladnog razdoblja. Za vrijeme velikog odmora uz pratnju tamburaša izašli su u dvorište, gdje je prethodno postavljena lutka od slame, kao simbol zime. Nakon što su odigrali nekoliko kola oko lutke, uza sveopće veselje potpalili su vatru, u kojoj je do pepela izgorjelo otjelovljenje snježnoga godišnjeg doba. Učenička je samouprava odlučila da će od sada svaka zima u školskom dvorištu doživjeti istu sudbinu kao ovogodišnja.

t.k.



Čitajte i širite
Hrvatski glasnik

Maskenbal santovačke hrvatske škole

U ponedjeljak, 20. veljače, u popodnevним satima priređen je tradicionalni Maskenbal u organizaciji Hrvatske škole u Santovu, koji je i ove godine održan u mjesnoj gostionici. Okupili su se učenici od 1. do 8. razreda i njihovi nastavnici, mnogi roditelji i bake, a zabava je već po običaju započela predstavljanjem maškara. Ovaj put predstavio se i

mladi rok sastav iz obližnje Čatalije. Uslijedila je plesačnica koju je svirao Orkestar „Čabar“ iz Baje, a naši su učenici pokazali da su istinski ljubitelji narodnih plesova i melodija, pa se u dobrom raspoloženju plesalo gotovo bez prestanka do večeri.



S. B.

MARTINCI – U petak, 24. veljače, priređen je tradicionalni pokladni bal (maskenbal) u martinačkom vrtiću i osnovnoj školi. Polaznici vrtića i školarci za taj dan pripremili su bogat program. Bilo je tu svakoga i svačega: crkinja, klauna, mačke, princa i princeze, banane, ufoa, bivšeg i sadašnjeg ministra, itd. Uručene su vrijedne osobne i skupne nagrade.

Najzanimljiviji su bili „ministri“, dobitnici prve nagrade nižih razreda, Žolt Čardi i Petar Skrajčić. Ne možemo zaboraviti ni rodendansku i imendansku tortu, a jednako tako ni tombole što djeca rado čekaju. Maskenbal su naša djeca provela u iznimno dobrom raspoloženju i neobuzdanom veselju.



Pepelnica – Čista srijeda

Početak je korizme i dan posta, kada se u crkvi obavlja obred posipanja pepelom.

Obično se uzimao pepeo spaljenih cica-maca od prethodne Cvjetnice. Pepeo je u kršćanskoj simbolici znak pokore i obraćenja. To je početak korizmenoga vremena. Post i nemrs, tj. neuzimanje mesa i mrsne hrane upravo na Pepelnicu i Veliki petak.

Nemrs se odnosio na sve petke u korizmi. Post zapravo znači uzimanje manje količine hrane u odnosu na uobičajene količine jela, tj. znači neku vrstu odricanja, dakle pokoru.

Crkveni zakoni obvezuju na nemrs sve kršćane s navršениh 14 godina, a zakon posta kršćane s 18 navršениh i započetih 60 godina.

Mesopust i maškare na Undi

Na Undi je 25. februara, subotu, održan tradicionalni mesopust. Zadnje subote prije Pepelnice (Čiste srijede) Undanci u maska ter maškara ganjaju zimu i čekaju sunčani-je, toplije dane. Mali i odrasčeni veselo jaču, tancaju i šalu se oko ognja jer meso-pusni djedi već goru na ognju. Ovo ljeto je undanska osnovna škola organizirala ovu tradicionalnu mesopusnu povorku uz pomoć roditeljske zajednice. Roditelji su šalnim igrokazom, modernom „Crven-kapicom“ obogatili večernji program.

Undanska OŠ



Lijepi maskenbal

Maskenbal je lijep kao svaki blagdan
Onda se obučemo i veselimo
Ja taj blagdan volim najviše
Jer se obučem tako da nitko ne zna što ću biti
Uživanje je praviti masku
Uvijek moraš to biti što ti srce kaže
Uživanje je okriti prostoriju
I na to možemo reći da je to radostan maskenbal

Danijel Štjepan Blažetin, 2. r.



Šalabahter

Učenik: Professore, postoji li nešto važnije od znanja?
Profesor: Naravno, šalabahter ...



Hrvatski bal 25. put u Kisegu

Kiseški Hrvati 11. februara, subotu, u Hotelu *Irottkő* su svečevali na tradicionalnom hrvatskom balu. U ovom varošu jur od 1981. ljeta se organiziraju ovi bali, i samo jedno ljeto (1999.) on nije održan, pokidob je 24. januara toga ljeta kod Deutschlandsberga u autobusnoj nesrići umrlo 18 učenika kiseške gimnazije *Nikola Jurišić*, i cijeli grad je žalovao. Ljetos, spomenute subote, kiseška Hrvatska manjinska samouprava je 25. put organizirala hrvatski bal. Karol Meršić, predsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave, mogao je pozdraviti već od 250 gostov, a bal je otvorio časní gost Tamás Báthly, parlamentarni zastupnik kiseške regije. Za program su bili pozvani folklorai *Veseli Gradišćanci* iz Unde. Oni su izjačili pjesmu „Dobar večer, dobri ljudi ...“, tamburaši su odsvirali nekoliko poznatih jačak iz Gradišća ter Hrvatske, a plesači su prikazali koreografiju *Zagorje*. Izvan gostov iz Kisega čudami su dospili i iz okolišnih naselj, iz Unde, Prisike, Hrvatskoga Židana, Plajgora, Sambotela, Narde, Petrovoga Sela čer do Frakanave. Večera se je nudila jako elegantno, na švedskom stolu, i bila je ukusna. Oko 70 sponzorov je ponudilo dare za bogatu tombolu. Glavna nagrada je bila bicikl vridan već od 50 jezero forintov. Za zabavu je svirao petrovski Pinka-band, a bilo je veselo do ranih jutarnjih ur. Organizatorom jur najpr boli glava da kako dalje jer i ovput je bila hotelska dvorana nabita (još i na drugom katu su bili stoli), a barem 50 ljudem nisu već mogli mjesta dati, i ovako ne da bal nije bio prije razglašen.

Foto i tekst: *Imre Harsányi*



Do jutra se je tancalo

Petroviski maskenbal s rudari, vampiri, pioniri i životinjami



Zaklada za Petrovo šelo stvorila je tradiciju sa svojim maskenbalom u fašenjku, čiji dohodak u cjelini ide za potporu seoskih kulturnih, športskih društav ter za obrazovno-odgojne ustanove. Neki od diozimateljev kažu da ov je najbolji bal Petrovoga šela, i pravi ga je grih izostaviti iz žitka, jer za jednu noć, nij sumlje, pobludi se cijelo selo u kulturnom domu.

šubotu, 18. februara, pri šestoj takovoj fešti, pri vratu je goste dočekala barbirska vizita i hrvatska policijska straža. Unutar prostorije pak su se mišali pripadnici različitih narodov, umjetnici, životinje, a bojsek su bili u manjini civili. Indijanci, kauboiji, Tirolci, Turki, beskućnici, jagari, Meksikanci, španjolci, rudari, brigada čistačić – svi su bili u jednom isti, jednako su razveselili promatrače. Ako bi pak dilili ljetos nagradu za najbolji kostim, to bi vjerojatno dobio hižni par Carger. Oni su se tako perfektno maskirali za vampire da je je jedva gdo prepoznao, a i sam Drakula se morebit obraća u svojem grobu. I ljetos su grupe uspješno pokazale šalne programe. Jačkarice ljubičice su zbudile staru nostalgiju s pionirskim maršom, seniorski tancoši su prikazali u najmodernijoj varijanti šakespeareov kusić *Romeo i Julija*, dokle su doseljeniki, ugarski muži, takaj s veselimi trenutki podarili nazočne kot i nimški duo Kovač-Horvath. Za produkcijami je Timar-trio svirao do zore, ples i muziku je prekinulo samo izvlčenje tombolov. Med nagradami su bili putovanja u Hrvatskoj, wellnesski vikend u šarvarkom hotelu kot i vridni predmeti, dar-košari ponudi kih 60 sponzorov. švi domaći, a i stranjiski gosti su pak još jednoć osvidočili da petrovski fašenjak prez maskov, grofljinov i ovoga štimunga ne bi bio vridan ni spominka!

Tiho-

Foto: *Krisztián Lengyel*

Bunjevačko prelo u Gari

U subotu, 18. veljače, i u Gari je uspješno održano već tradicionalno Bunjevačko prelo. U suorganizaciji Hrvatske manjinske samouprave i mjesnog doma kulture okupilo se mnoštvo bunjevačkih Hrvata iz mjesta, a došli su u goste i mnogi koji danas ne žive u rodnome selu.

Prelo je, već po običaju, započelo preljskom pjesmom *Kolo igra*, tamburica svira, dok je okupljene uime domaćina i organizatora srdačnim riječima pozdravio umirovljeni učitelj Stipan Krekić, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave.

Svojom nazočnosti ovogodišnju su zabavu uveličali generalni konzul RH u Pečuhu Ivan Bandić, predsjednik HDS-a dr. Mijo Karagić, njegov zamjenik Stipan Karagić, te predsjednica bačkog ogranka SHM-a Angela Šokac Marković, svi rođeni Garcí, koji nisu skrivali zadovoljstvo što su ponovno zajedno s nekadašnjim suseljanimi, prijateljima i znancima. Kao i svake godine, na zabavi je bio i načelnik sela Antal Tényi sa suprugom. Obrativši se svojim Garcima, dr. Mijo Karagić uz ostalo je naglasio značenje ovakvih okupljanja u očuvanju tradicije te buđenju i jačanju nacionalne svijesti. Generalni konzul Ivan Bandić ukazao je na pripadnost etničkih grana, Bunjevaca, Raca i Šokaca, jednome velikom hrvatskom stablu, hrvatskome narodu, a okupljenima se obratio na rodnoj ikavici, prepoznatljivom govoru bunjevačkih



Hrvata. Kao i uvijek, organizatori su dali sve od sebe, lijepo okitili dvoranu cvijećem, narodnom nošnjom i rukotvorinama, a u prigodnom programu s bunjevačkim igrama i plesovima nastupila su najprije djeca hrvatske grupe iz mjesnog vrtića i omladinska plesna skupina, koji su ispraćeni velikim pljeskom. Za dobro raspoloženje pobrinuli su se TS Zlatni zvuci, čiji su članovi mladi dečki iz Berega i Sombora (Vojvodina) i domaći TS Bačka pod vodstvom Stipana Krekića, a slavlje je potrajalo do zore.

Unatoč pokladama, zabavama u Gari nije kraj. Naime, već po tradiciji – ove godine 4. ožujka – priređeno je i Muško prelo, koje se nekada održavalo na pokladni utorak, na kojem su svirali domaći tamburaši, a pripremao se i ovčji paprikaš.

Tekst i slika:
S. Balatinac

Hrvatski bal u Pečuhu u znaku djece i za djecu

Tradicionalni Hrvatski bal i ove se godine, u organizaciji Roditeljske zajednice Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu, 25. veljače, održao u Pečuhu, s pomoću mnogobrojnih pomagača i pokrovitelja između kojih se svojom potporom istaknulo Hrvatsko kazalište Pečuh. Bal je to koji ima svoju 40-godišnju tradiciju, i čiji je prihod namijenjen pomaganju potreba i aktivnosti učenika pečuške hrvatske škole. Balu se odazvalo 150 gostiju koji su napunili dvoranu Hotela Laterum.

Otvarajući bal, ravnatelj hrvatske škole Gabor Györfvári naglasio je još jednom kako su se dobri ljudi našli zajedno oko humanih i plemenitih namjera te kako se i na ovaj način svojom nazočnosti iskazuje potpora jednoj od najvećih školskih ustanova Hrvata u

Mađarskoj koju trenutno pohađa četiristotinjak učenika osnovne škole i gimnazije. Nakon njegovih riječi bal su sa slavonskim plesovima otvorili učenici škole, plesači školskoga plesnog ansambla, njih četrdesetak koji marljivo vježbaju pod vještom rukom Blaška Stanića. Zadivili su sve nazočne svojim domalo polusatnim plesnim programom. Bila je to njihova prva ovogodišnja javna promocija i nastup, a gledajući ih na pozornici, uvjereni sam kako će uskoro svojim plesnim umijećem zasjeniti mnoge koji plešu oko njih.

Uz večeru i druženje te uz svirku poznatih svirača iz

„Šokačke grane”, i mladića iz Orkestra KUD-a „Baranja”, koji je goste zabavljao dok su se stariji svirači odmarali, bal je potrajao do ranih jutarnjih sati, a najizdržljiviji su sa svitanjem dana uz pjesmu krenuli svojim kućama.

bpb



Obnovljena mesopusna pravica u Koljnofu

Maškarada, snižna prošecija, frite s vinom



muže su htile znamda i zavesti i na krive pute. Po širini, po dužini ulice nukalo se je vino, a s fritami (grofljini) su i gazdarice napunile košare, ispraznute škatulje veseljakom, ki su to i sami kušali pak i usput podilili. Zavolj zime, gustih pahuljic nij bilo lako šopronskim šipašom na traktoru, ni kočišom na kola ni jahačicam ke su sprohadjale prošeciju, a ki su pak pišice išli, i ti su si svoj trening napravili za ta dan. Policajski auto je peljao povorku, a neobičnim alarmi-

ranjem je još pomagao pozvati na put selčane. Jedino su se kucki pobunili protiv larme ka je znamda poburkala i njevo otpodnevno počivanje. Arabe, Beduine, viteze, plemiče, ciganice, dimnjačare i još u bezbrojne kostime obličene patriote su ljudi darovali smihom, izvikivanjem „na zdravlje svim Koljnofcem”, a i s pinezi. Ti idu na potporu škole, kot i oni dohotki koji su nutradošli u večernjem balu, pri kom je svirala petroviska Pinkica.

Ovako je fašenjska norija otpodne završena pri Seoskom stanu, što je ostalo, sve se je pojilo i popilo, a tančena zabava je s bijelom zorom donesla i konac koljnofškoga mesopusta.

-Tiho-

Zaman su hteli na kraj tirati, daleko odzganjati zadnjega fašenjskoga vikenda zimu u Koljnofu ter još i u brojni gradišćanski seli; razjadan, hladan vjetar je dalje fućkao svoju notu ter i snig s godinom u duetu nikako nij mario za ljudsku volju. Suprot mačehinskoga vrimenta Roditeljska zajednica koljnofske OŠ Mihovila Naković ni prominjala svoje plane za 25. februar, subotu, i pokrenula je na put svoje ljude. Med njimi su bili veseli mladi ter i iskusni aktivisti ki će vrijeda, kako se čuje, utemeljiti vlašće društvo iz tih selčanov ki se kanu u budućnosti još više zalagati za Koljnof. Ovako su prvi korak u jako dobar smir učinili kad su iz prošlosti maškaranti toga dana najzad donesli mesopusno upajanje i veselje ne samo na placi nego i u srca. „Ljudi, zbudite se!” se čulo, a i batika je roštala na metalu. Ciganice su polako došle u formu ter sve glasnije su iz šale prodavale rube, rublja, plastične ružice domaćinom, a



Maškaranti su razveselili cijelo selo

Skupština Organizacije hrvatskih samouprava Baranjske županije

U Hrvatskome klubu Augusta Šenoae 22. veljače održana je redovita godišnja Skupština Organizacije u koju je učlanjeno 18 hrvatskih samouprava Baranjske županije, a još dvije, Udvar i Kašad, pokazali su svoju namjeru učlanjivanja. Godišnja je članarina 15 tisuća forinti.

U kratkom uvodu predsjednik Organizacije Mišo Šarošac osvrnuo se na proteklu godinu i provedene programe, a potom je prihvaćeno financijsko izvješće. U razgovorima o planu rada raspravljalo se o ulozi i položaju Organizacije na predstojećim lokalnim i manjinskim izborima, te o potrebi utemeljenja još većega broja hrvatskih samouprava u Baranjskoj županiji, tj. treba nastojati da se postojeći broj od 31 manjinske samouprave u najgorem slučaju ne smanji. Pripreme za izbore ne daju prostor čekanju, treba početi razgovore s biračima i pripremiti ih. Poželjno bi bilo organizirati forum sličan onome koji je održan u Harkanju koncem prošle godine. Nazočni su se upoznali s novim zakonskim odredbama te je zaključeno kako se treba dobro pripremiti za predstojeće izbore. Prihvaćen je plan rada i proračun za tekuću godinu.

Za naš tjednik Mišo Šarošac je rekao: Ove godine imamo manjinske izbore i pravodobno bismo se trebali pripremiti za njih i skupiti naše Hrvate za registraciju u što većem broju te da izađu na izbore. Utemeljenjem srednjega stupnja samoupravljanja nadaju se nove mogućnosti, i o tome smo razgovarali. U županiji imamo 31 samoupravu, 18 su naši članovi, ali se mnogi nisu odazvali. Mi svoj rad financiramo od članarina te pomoću Manjinskog odbora Skupštine Baranjske županije, 500 tisuća forinti godišnje, a idemo i na natječaje. Pomažemo rad naših članova, nisu to neka velika sredstva, ali svi oni koji rade na ovom polju znaju koliko je bitna i bilo koja svota. Nastojat ćemo i ove godine nabaviti sredstva i za naš rad i za podupiranje rada naših članova. Čeka nas zadatak konzultiranja svih hrvatskih samouprava u Županiji bez obzira jesu li naši članovi ili ne, i upoznatih ih s najnovijim zakonskim promjenama. *bpb*

Pokladno veselje i bal u Barči

Hrvatska manjinska samouprava u Barči ove je godine sedmi put organizirala Hrvatski bal, koji je priređen 25. veljače u gostionici „Boroka“, a okupilo se dvjestotinjak gostiju. Svojom nazočnosti bal su uveličali konzul savjetnica Vesna Njikoš Pečkaj, parlamentarni zastupnik Laslo Kuzma, barčanski gradonačelnik Ferenc Feigli, predsjednik županijske skupštine István Gyenesi.

Predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Karolj Ilijašić pozdravio je okupljene, među njima posebno uzvanike. Na uloženoj trudu i radu pri organizaciji folklornoga društva zahvalio je Jozi Guljašu i njegovoj supruzi Ljubici te Stjepanu Jankoviću. Članovi folklornoga društva, koji su „dospeljenici“ u Barči iz podravskih sela, s velikim su uspjehom nastupili na balu. Pjevački zbor, plesna skupina i orkestar nastupio je s nekoliko hrvatskih pjesama i plesova u izvornoj podravskoj nošnji. Pjevane pjesme su starodrevne podravske, koje je



sakupio Lukovišćanin Đuro Dudaš, a sada ih je pjevao i njegov sin Franjo, član ansambla. *Svim članovima folklorne skupine iskrene čestitke i velika hvala!*

Za dobro raspoloženje se pobrinuo sastav Podravka. Plesni podij se činio premalim, osobito kada je i Jozo Guljaš uzeo u ruke svoju tamburicu i svirao zajedno sa članovima orkestra. Osoblje gostionice „Boroka“ i „Csillag“ pripremio je obilnu večeru: gusja jetra, roladu sa šunkom, kobasicom i sirom, naravni odrezak sa šumskim gljivama, svinjski kotlet, prženi krumpir, rižu, miješanu salatu, a za sitne sate nudili su domaću pečenu kobasicu i krvavicu (čurku) sa slanim krumpirom i pirjanim kupusom. Za tombolu su se pobrinuli pokrovitelji bala. Bilo je tu svega i svačega, pića, kompleta čaša, tanjura, glačala, kavnička, poklon-paketa, televizora, slika mjesnih umjetnika Vinka i Joze Fučkara ..., pa su se redom našli i sretni dobitnici. Veselje uz ples i pjesmu potrajalo je do zore.

Ana Popović-Biczak



Zakapanje kontrabasa u Petrovom Selu

Već je tradicionalno da kotrigi raznih petrovskih društava skupa s gosti iz partnerske općine Pinkovac, uz muziku i veselje potrošu zadnji fašenski večer. I ljetos nije to bilo drugačije i obilni stoli su dočekali goste. No ovput fešta je bila malo mirnija, manje burna i većinom u razgovoru, u skromnom jačenju smo se približavali k polnoći, kad je gazda kontrabasa Andraš Handler, poslije ganutljivoga oproštaja i službeno zakopao (stavio je u svoju „opravu“) instrument za vrime pokore.

-Tiho-



Andraš Handler „zakapa“ svoj instrument